

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (61 λέξεις):

Η Ελένη Βρεττού, αναφερόμενη στην επαγγελματική εξέλιξη των νέων κοριτσιών, επισημαίνει τη θετική επίδραση που ασκεί σε αυτήν η οικογενειακή κουλτούρα και ειδικότερα το πρότυπο μιας εργαζόμενης μητέρας και ενός υποστηρικτικού πατέρα. Τονίζει ωστόσο ότι μια κοπέλα οφείλει να πορεύεται κατεχορή με αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα, φιλοπονία και διάθεση αυτοβελτίωσης, ενώ η κοινωνία πρέπει να της εξασφαλίζει ευκαιρίες, ακόμα κι αν γίνονται λάθη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η δεικτική αντωνυμία «Αυτό» ως στοιχείο συνοχής συνδέει την περίοδο στην οποία ανήκει (δεύτερη) με την προηγούμενη (πρώτη), αφού αντικαθιστά το περιεχόμενο εκείνης συμπυκνώνοντας σε μια λέξη το φαινόμενο της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι σε γυναίκες, είτε όταν αυτές εισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας είτε όταν έχουν ξεχωρίσει μέσα σε αυτόν. Η ομιλήτρια μέσω της αντωνυμίας πετυχαίνει να αξιοποιήσει το προηγούμενο νόημα χωρίς να το επαναλάβει άσκοπα, αναφέροντας παράλληλα μια βασική συνέπειά του: το φαινόμενο «αυτό» για το οποίο έγινε λόγος (δηλαδή των στερεοτύπων και της προκατάληψης σε βάρος των γυναικών) «*αποτρέπει πολλές (γυναίκες) από το να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει*».
- Το «βέβαια» ως συνδετική λέξη δηλώνει έμφαση και ισοδυναμεί με το «*φυσικά, αδιαμφισβήτητα*». Εδώ η ομιλήτρια έχει ήδη αναφέρει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με τη σε βάρος τους εργασιακή προκατάληψη και τον προσωπικό αγώνα που δίνουν να καταξιωθούν. Τονίζει ωστόσο με έμφαση ότι *αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, είναι αυτονόητο* ότι, ανεξάρτητα από τα όποια στερεότυπα, ο καθένας κρίνεται εκ του αποτελέσματος και, εφόσον αυτό είναι καλό, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Επιρρήματα: Δυστυχώς (1^η παράγραφος), αποθαρρυντικά (2^η παράγραφος)

Ρήμα: αναγκάζεται (1^η παράγραφος)

Επίθετα: απαρχαιωμένες (1^η παράγραφος), ελάχιστες (2^η παράγραφος)

Η παρουσία σχολίων/αξιολογικών κρίσεων εκ μέρους της ερωτώμενης είναι λογικό να συναντάται στο Κείμενο 1, αφού πρόκειται για συνέντευξη και επόμενο είναι στις ερωτήσεις που τις τίθενται να δίνει απαντήσεις που εμπεριέχουν τις προσωπικές της θέσεις επί του θέματος που κάθε φορά τίθεται.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** ομιλία, προσχεδιασμένος προφορικός λόγος. Ο μαθητής / Η μαθήτρια εκφωνεί ομιλία φέροντας την ταυτότητα της Ελένης Βρεττού, διευθυντικού στελέχους στην Τράπεζα Πειραιώς, δηλαδή μιας επαγγελματικά καταξιωμένης γυναίκας (πομπός). Η ομιλία εκφωνείται στο πλαίσιο σχολικής εκδήλωσης την οποία προφανώς παρακολουθούν κατεξοχήν μαθητές/-τριες και καθηγητές (δέκτες). Το περιεχόμενο της ομιλίας καθορίζεται: α) από το γενικότερο θεματικό πλαίσιο που ορίζει ο τίτλος της εκδήλωσης («*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*») και β) από τη συνέντευξη της Ελένης Βρεττού στην «*Καθημερινή*» (Κείμενο 1), από την οποία προκύπτει η πρόθεσή της να παρουσιάσει τα προβλήματα επαγγελματικής προκατάληψης που βιώνουν οι γυναίκες, αλλά ταυτόχρονα να περάσει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τα νέα κορίτσια ως προς το επαγγελματικό τους μέλλον, δίνοντας τις απαραίτητες συμβουλές προς όλες τις κατευθύνσεις – στην προκειμένη περίπτωση προς τους μαθητές, τις μαθήτριες και τους καθηγητές (ζητούμενα, σκοπός της ομιλίας,).
- Αναμένεται η υιοθέτηση προσωπικού και οικείου ύφους. Ενδείκνυται η χρήση β' πληθυντικού ρηματικού προσώπου (*εσείς τα κορίτσια, τα αγόρια, οι καθηγητές*) αλλά και α' ρηματικού προσώπου πληθυντικού αριθμού, όταν η ομιλήτρια διατυπώνει κάποιον ισχυρισμό εκ μέρους μιας ομάδας στην οποία ανήκει και η ίδια (των γυναικών, των γονέων, των ενηλίκων, της κοινωνίας). Προβλέπεται επίσης η χρήση προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής στο πλαίσιο του ευρύτερου συμβουλευτικού ύφους της ομιλίας, η διατύπωση ερωτημάτων προβληματισμού ή και ρητορικών, η επίκληση στη λογική, με επιχειρήματα, αλλά και η επίκληση στο συναίσθημα (π.χ. ενεργοποίηση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης των κοριτσιών).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Κινούμενοι/-ες μέσα στο πλαίσιο της θεματικής της σχολικής εκδήλωσης «*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*» οι μαθητές/-τριες, μιλώντας εκ μέρους της Ελένης Βρεττού, θα πρέπει να διατυπώσουν τις συμβουλές τους πάνω στον άξονα του ότι μια γυναίκα πρέπει και αξίζει να εργάζεται χωρίς να πέφτει θύμα στερεοτύπων και προκαταλήψεων λόγω του φύλου της.

- **Συμβουλές προς τα παιδιά (κορίτσια-μαθήτριες)**
 - να θέτουν ξεκάθαρους και υψηλούς επαγγελματικούς στόχους,
 - να πορεύονται με αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση,
 - να διεκδικούν την ίση μεταχείριση και να απαιτούν την προστασία των δικαιωμάτων τους,
 - να είναι εργατικές και να εμπιστεύονται το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους, που δύναται να νικήσει κάθε προκατάληψη.
- **Συμβουλές προς τα παιδιά (αγόρια-μαθητές)**
 - να αγωνίζονται για την επαγγελματική τους εξέλιξη χωρίς να υποτιμούν το αντίθετο φύλο,
 - να πορεύονται με σεβασμό προς όλους χωρίς να επιδίδονται σε αθέμιτο ανταγωνισμό,
 - να μην κάνουν ή να μην ανέχονται να γίνεται σε βάρος μιας κοπέλας κάτι το οποίο οι ίδιοι δε θα ήθελαν ή δε θα ανέχονταν για τον εαυτό τους,
 - να αποδέχονται την ανωτερότητα μιας γυναίκας και να την προστατεύουν, όπως θα έκαναν για τη μητέρα, την αδερφή ή τη σύντροφό τους.
- **Συμβουλές προς τους καθηγητές**
 - να μην κάνουν διακρίσεις στην αντιμετώπιση των παιδιών στο σχολείο και να μην ανέχονται τέτοια φαινόμενα ούτε εντός ούτε και εκτός τάξης.
 - να λειτουργήσουν στους μαθητές και στις μαθήτριές τους ως πρότυπα εργαζομένων, που σέβονται ο ένας τον άλλο ανεξαρτήτως φύλου και συνεργάζονται μεταξύ τους έχοντας τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις.
 - να τους εμφυσήσουν τις αρχές της δημοκρατίας και την αξία της αυτοεκτίμησης και του αλληλοσεβασμού,
 - να τους δώσουν ένα μάθημα ζωής προετοιμάζοντάς τα για τον “έξω” κόσμο, όπως θα έκαναν στα δικά τους παιδιά ως γονείς.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στοιχείο που επιβεβαιώνει το κειμενικό είδος του ημερολογίου είναι η χρήση α' ενικού προσώπου (Με απασχολεί πάλι... Πολλές φορές το σκέφτομαι αυτό το πράγμα»), η οποία δίνει στο κείμενο ένα έντονο εξομολογητικό τόνο. Η πρόθεση μάλιστα του συντάκτη να καταγράψει τις προσωπικές του σκέψεις, όπως του έρχονται στο νου την παρούσα στιγμή, φαίνεται και από τη χρήση οριστικής ενεστώτα (Με απασχολεί..., το περιοδικό περιμένει, οι τέσσερες σελίδες πρέπει να

γραφούν...»). Πέραν αυτών, δεδομένου ότι οι ημερολογιακές σημειώσεις αποτελούν έναν διάλογο του συντάκτη τους με τον εαυτό του, στοιχείο που «προδίδει» το είδος του κειμένου θα μπορούσε να θεωρηθεί και η διατύπωση των ερωτημάτων στο τέλος του κειμένου. «*Αν οι γραμμές που έχω γράψει έμπαιναν σε μια ευθεία γραμμή, θα έφταναν άραγε στο φεγγάρι;*», διερωτάται ο Νικηφόρος Βρεττάκος. Προφανώς το ερώτημα δεν απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό, αλλά στον εαυτό του.

Τη λογοτεχνική ταυτότητα του συντάκτη του κειμένου την προδίδει ίσως το γεγονός ότι, όπως ο ίδιος αναφέρει, καλείται να συνθέσει ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων οι οποίες «*πρέπει [...] να αρέσουν στους αναγνώστες*» ενός περιοδικού «*σαν κάτι ξεχωριστό*». Αν επρόκειτο για ένα απλό δημοσιογραφικό κείμενο ή για μια έρευνα, ίσως δε θα ήταν επιβεβλημένη προδιαγραφή το «*να αρέσει*» και να είναι τόσο «*ξεχωριστό*». Από την άλλη πάλι, τη στιγμή που ο συντάκτης προβληματίζεται για τα όσα έχει να γράψει στο χαρτί του, το μυαλό του «*δραπετεύει*» σαν των ποιητών και ταξιδεύοντας φτάνει «*στο φεγγάρι*» και «*στη Νέα Υόρκη*». Οι οπτικές εικόνες μάλιστα που σχηματίζει νοερά με τη φαντασία του, έντονα μεταφορικές –«*οι γραμμές σε μια ευθεία γραμμή*» να φτάνουν «*στο φεγγάρι*» και να μετατρέπονται σε «*νήματα*» αράχνης που μπερδεύουν στο «*δίχτυ*» τους «*μια μεγάλη πολιτεία*»– μας κάνουν να ξεχνάμε ότι διαβάζουμε ένα πεζό κείμενο και να ταξιδεύουμε μαζί με τον δημιουργό του στον μαγικό κόσμο της ποίησης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος φαίνεται πως εργάζεται σε ένα περιοδικό και έχει ως υποχρέωση να συντάξει προς δημοσίευση ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων. Πρόκειται για μια εργασία που την κάνει συστηματικά. Παρά την πρόθεσή του βέβαια να είναι συνεπής στην συνεργασία του, η έμπνευση δεν είναι κάτι εύκολο για αυτόν. Υπάρχει μάλιστα και αυτό το «*πρέπει*» που φαίνεται να τον στοιχειώνει. Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αναφερθούν στο πλαίσιο εργασίας του ποιητή, το οποίο προφανώς είναι πειστικό και θέτει περιορισμούς στη φαντασία του. Ένας λογοτέχνης άλλωστε, πολύ δε περισσότερο ένας ποιητής, δε δημιουργεί, για «*να αρέσουν*» τα κείμενά του «*στους αναγνώστες σαν κάτι ξεχωριστό*», αλλά πρωτίστως για να εκφραστεί ο ίδιος μέσα από την τέχνη του. Υπ' αυτήν την έννοια ο ποιητής θα μπορούσε να νιώθει καταπιεσμένος και να φέρνει σε πέρας την εργασία του διεκπεραιωτικά, χωρίς να δίνει το 100% των δυνατοτήτων του, αναζητώντας την ευκαιρία να δραπετεύσει με τους στίχους του σε μια «*Νέα Υόρκη*» ή και «*στο φεγγάρι*».